

ψ
λ
"Ο Λυτρωμόρ,

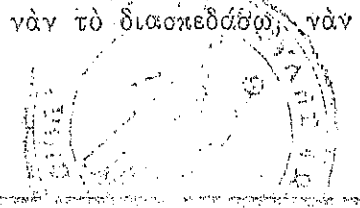
Α. Ταγκόπουλος 1924

Συτ Χ. Γούμας, Αθήνα

ΔΡΑΜΑΤΙΚΟΣ ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Δανείζομαι το χαρακτηρισμό του έργου μου τούτου από τον Ίψεν, όχι μοναχά γιατί με το «Λυτρωμόρ» σκοπεύω να κλείσω τη θεατρική μου εργασία, που από τα 1905 την κράτησα σε κάποια σειρά, μ' ένα δυο θεληματικά, ή από ανάγκη, παραστράτισματα, μα και γιατί το έργο μου τούτο, στο βάθος, σά να θυμίζει τον τίτλο του στεργού έργου του μεγάλου Νορβηγού, αφού κ' έδω για κάποιο ξύπνημα νεκρών ή ανάμεσα σε νεκρούς, πρόκειται.

Ο Πρόσμερ, στ' ομώνυμο δράμα του Ίψεν, ζητάει «να λευτερώσει το πνέμα και να εξευγενίσει τη θέληση», κ' έτσι, λέει, «σιγά σιγά να ενώσει, δυο μπορέσει, περισσότερους ανθρώπους». Μπορεί κάτι τέτιο να ονειρεύτηκα και γώ άμα πρωτόρχισα να γράφω για το θέατρο. Αν το πέτυχα, δέν ξαίρω — δέν ξαίρω δηλ. Αν τα κατάφερα να ζωντανέψω με το έργο μου τ'όνειρό μου και να κείσω τους αναγνώστες μου ή τους θεατές πώς ένας τέτιος πόθος, κι όχι ή εφήμερη επιτυχία (που ποτέ μου δέν τη λογάριασα) μ' έσπρωξε στο δύσκολο τούτο είδος τής Τέχνης που λέγεται «Θέατρο». Την προσπάθειά μου λίγοι και διαλεκτοί την πρόσεξαν και την αναγνώρισαν στην αρχή και τα έργα μου, δυο τρία απ' αυτά, που ανεβήκανε στη σκηνή, άρέσανε στους θεατές μα ούτε σειρά παραστάσεις έκάμανε ούτε κόσμο τραβήξανε. Το φταίξιμο δέν είναι του κόσμου. Είναι δικό μου. Το αναγνωρίζω. Δέ ζητήσα ναρέσω. Δέ ζητήσα να κολακέψω τα γούστα του κοινού, γάν το διασκεδάσω, γάν του

κλέψω τὸν παρά του καὶ τὰ χειρακροτήματα. Ἴσως, εἶπα νὰ ζήτησα ὅ,τι κι ὁ Ἰψενικός ἤρωας Μεγάλο πρόμα — τὸ καταλαβαίνω. Μὰ κι αὐτό, ἀδυναμία μου, νὰ ζητάω πάντοτε μεγάλα πράματα καὶ νὰ μοῦ φεύγουν τὰ μικρὰ ἀπὸ τὰ χέρια. Ὡστόσο νά, πού κι ὁ Ξενόπουλος, πού τόσο ἀντικαθῆσε τὸ σκηنيκὸ μου ἔργο στὴν ἀρχὴ τού, ἔρχεται σήμερα, μὲ μιὰ μελέτη του : «Τὸ θέατρο τῶν ἰδεῶν κι ὁ κ. Δ. Π. Ταγκόπουλος» («Νουμάς» ἀριθ. 711, 712 καὶ 713, Νοέμβρ. 1920) καὶ μοῦ τὴν ἀναγνωρίζει αὐτὴ μου τὴν προσπάθεια, τῆς δίνει μάλιστα καὶ μιὰ καλὴ θέση στὸ νεοελληνικὸ θέατρο *).

Τὸ θέατρο σὰ νὰ μὲ κούρασε πιά. Ἴσως νὰ δώσω καὶ σ' αὐτὸ ὅ,τι εἶχα νὰ δώσω. Δὲ μὲ τραβάει ἄλλο. Ἀδιαφόρησα πάντα γιὰ τ'ἀνέβασμα τῶν ἔργω μου πρὶ τὴ σκηνὴ καὶ τίς περισσότερες φορὲς πού παιχτήκανε (τὸ «Στὴν ὁξόκορτα» μάλιστα παίζεται συχνότατα) οἷτε πῆγα νὰν τὰ δῶ. Ὅσο προχωρεῖ κανεὶς στὰ χρόνια ἀδιαφορεῖ σὲ τόσα πράματα, οὐσιαστικώτερα τῆς ζωῆς, ὥστε κ' ἡ ἀδιαφορία μου γιὰ τὸ θέατρο νὰ μὴν εἶναι κι ὅλας διόλου ἀδικιολόγητη. Τὸ ρομάντζο, τὸ δῆγημα, μὲ τραβοῦν περισσότερο, ἀφοῦ μάλιστα τὰ εἶδη αὐτὰ μὲ γλυτώνουν κι ἀπὸ τοὺς θεατρῶνηδες, πού ποτέ μου δὲν μπόρεσα νὰ τοὺς κάνω θαυμαστὲς τοῦ ὁποιοῦδήποτε θεατρικοῦ ταλέντου μου, μὰ κι ἀπὸ φυσικὸ μου δὲν τὰ πολυκαταφέρνω στὰ παρακάλια καὶ στίς κολακείες.

Αὐτὰ τρία ἔργα μου θεατρικά, πού εἶναι ἀνέκδοτα ἀκόμα καὶ πού ἴσως βγοῦν ἀργότερα ἢ ὕστερ' ἀπὸ τὸ θάνατό μου,

*) Ἡ μελέτη τοῦ Ξενόπουλου τυπώνεται σὰν πρόλογος σ' ἓνα δράμα μου, «Τὸ Καινούριο σπίτι» πού τῶχω γράψει στὰ 1908 καὶ πού τὸ ἐκδίδει τώρα ὁ κ. Γ. Ἐλευθεροουδάκης.

βρίσκονται ὕψω ἀπὸ τὴ σειρὰ αὐτὴ, τὴν καθαρὰ ἰδεολογικὴ σειρὰ τους, πού ἀρχινάει μὲ τοὺς «Ζωντανούς καὶ πεθαμένους» καὶ κλείνει μὲ τὸ «Λυτρωμός». Τῆς σειρᾶς αὐτῆς δίνω σήμερα τὸν Ἐπίλογον, γιὰτὶ βλέπω, καθὼς τὸ δῆλωσα παραπάνω, πὼς δὲν ἔχω τίποτ' ἄλλο νὰ πῶ πάνω στὸ κεντρικὸ θέμα πού, ὅποιος προσέξει, θὰ ἰδεῖ νὰ συνεδένει τὰ δράματα ὅλης αὐτῆς τῆς σειρᾶς. Ἔτσι νομίζω πὼς ἂν καμιά φορὰ πάλι μοῦ ξαναρθεῖ διάθεση νὰ γράψω γιὰ τὴ σκηνή, τὸ ἔργο μου αὐτὸ θάναναι πιά ὄχι ἰδεολογικὸ παραὸμὰ ρεαλιστικὸ.

Νὰ παιχτεῖ ἢ νὰ μὴν παιχτεῖ κι ὁ «Λυτρωμός», τὸ ἴδιο μοῦ κάνει. Ἐγὼ τὸν ἔγραψα γιὰ λεύτερους ἀνθρώπους καὶ γιὰ θέατρο πού νὰνεβάζει τὸ κοινὸ κι ὄχι νὰ κατεβαίνει στὰ γοῦστα του. Ἄμα ἀποχτήσουμε τέτιο κοινὸ καὶ τέτιο θέατρο, θὰ παιχτεῖ κι ὁ «Λυτρωμός», ὅπως θὰ παιχτοῦν κι ἄλλα ἔργα, διαλεχτότερα του, πού μένουν παραμερισμένα σήμερα ἢ πού θὰ γραφοῦν αὔριο. Γιὰ σήμερα μὲ σῶνει πού θὰ διαβαστεῖ ὁ «Λυτρωμός» μῦθ—τὸ καινούριο μου τοῦτο δραματικὸ ἔργο, πού τῶγραψα περισσότερο γιὰ νὰ ξαλαφρώσω τὴν ψυχὴ μου ἀπὸ μερικὲς πατριδολατρικὲς καὶ κοινωνικὲς σκουριὲς πού ἴσαμε σήμερα τίς διατηροῦσα στοργικὰ, παραὸ γιὰ νὰ συγκινήσω τίς λαϊκὲς μάζες καὶ νὰ δείξω σ' αὐτὲς τὸ δρόμο πὼν ὀδηγεῖ πρὸς τὴν πνευματικὴν λευτεριά καὶ πρὸς τὴν ἐξευγενισμένην θέληση.

Κυριακὴ, 13.12.1920.

Δ. Π. Τ.

